

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 340/15

KLAGER: Forsvarsbygg ved pressesjef Arve Rosland
ADRESSE: Pb. 405 Sentrum, 0103 Oslo
PUBLIKASJON: Telemarksavisa
PUBLISERINGSDATO: 02.-07.11.2015
STOFFOMRÅDE: Forvaltning
SJANGER: Nyhetsartikler
SØKERSTIKKORD: Kildekritikk og kontroll av opplysninger, identifisering, samtidig imøtegåelse, tilsvarsrett
REGISTRERT: 12.11.2015
BEHANDLET I PFU: 18.02.2016
BEHANDLINGSTID: 96 dager
KLAGEGRUPPE: Offentlig
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER: Klage med samtykke

SAMMENDRAG:

Telemarksavisa (TA) publiserte i første uken av **november 2015** en artikkelserie kalt «**Kampen om Gaustatoppen**». Første publiseringsdag, **tirsdag 3. november 2015**, hadde TA saken som hovedoppslag på sin forside med stikk- og hovedtittelen «**Kampen om Gaustatoppen: Spillet i kulissene**». Det ble henvist til sidene 5-7, og i selve henvisningsteksten sto det:

«**TINN: 60 år etter at Forsvarsdepartementet kjøpte de 200 øverste meterne av Gaustatoppen ønsker dagens grunneiere at staten og Forsvaret erkjenner deres tinglyste forkjøpsrett som legiti[m]. - Vi er forsøkt lurt av staten og det finner vi oss ikke i, sier grunneierne. I denne artikkelserien forteller TA om spillet i kulissene.**»

Artikkelen på side 5 hadde tittelen «**Kampen om fjellet**», og i ingressen ble det opplyst:

«**TINN: 19. og 20. januar 2016 møter grunneiere opp i Oslo tingrett for å kjempe for det de mener er sin soleklare rett. Motstanderen er Tinn kommune, Forsvarsbygg, Skifte Eiendom og regjeringsadvokat Fredrik Sejersted. Kampen om Gaustatoppen er slett ikke over.**»

I brødteksten forklarte TA:

«I en artikkelserie som starter i dag har TA sett nærmere på hva som er blitt sagt og hva dokumenter viser i sagaen som har pågått i tre år, helt siden Forsvarsbygg bekreftet til TA i desember 2012 a[t] de skulle selge hele toppen av Telemarks tak. Grunneierne trodde de hadde forkjøpsrett når Forsvarsbygg trakk seg ut, men dette er blitt avvist gjennom flere ulike begrunnelser.»

Videre redegjorde TA for sakens fakta:

«Arealet som staten ved Forsvarsdepartementet kjøpte på toppen i 1955 var på ca. 815 dekar og eies i dag av arvingene og etterkommerne av de tidligere eiere. De er Svein-Olav Barhellestøl (ca. 98 dekar), Helge Rønjom og Jan Ove Bakka (ca. 175 dekar), Gunvor Bekkhus Lunden/Svein Harald Lunden og Torkild Bergstuen (ca. 541 dekar). 9. oktober 2014 solgte Forsvarsbygg/Skifte Eiendom fjellanlegget til Tinn kommune. Grunneierne mente dette salget måtte regnes som en avhending og et salg av grunnarealet, noe som utløste forkjøpsretten. Motparten var slett ikke enig i det.»

«Proessen startet tilbake i 2012 da Forsvarsbygg satte i gang en utvidet offentlig avhending av området, der man ifølge Avhendingsinstruksen fra 1997 gir statlige, fylkeskommunale og kommunale etater forkjøpsrett til å overta, før en eiendom blir lagt ut på det åpne markedet. Grunneierne ble ikke orientert om dette salget og det kom etter hvert frem at etterkommerne satt på en kontraktfestet forkjøpsrett. Forsvarsbygg avviste dette og påsto at den retten var personlig for de fire grunneierne som skrev under i 1955 – og at den ikke kunne gjennomføres ved et salg eller ved arv. Grunneierne fikk beskjed om at de ikke hadde noen rettigheter.»

«I januar 2013 svarer grunneiernes advokat, Olav Felland, at det er feil. I februar 2013 svarer Forsvarsbygg at de nå arbeider for at en annen statlig etat skal overta – Direktoratet for naturforvaltning (DN) – som i dag heter Miljødirektoratet. I april 2013 sier Forsvarsbygg at en slik forvaltningsoverføring ikke vil utløse noen forkjøpsrett for grunneierne. En takst blir utført og eiendommene blir prissatt til 1 krone kvadratmeteren. I juli 2014 blir Gaustatoppen avertert til salg på finn.no. I august 2014 minner advokat Felland Forsvarsbygg igjen om at det foreligger en forkjøpsrett. I september 2014 skriver Forsvarsbygg til Felland at eiendommen ikke skal selges. I oktober selger man fjellanlegget til Tinn kommune for 200 000 kroner. Heller ikke dette blir grunneierne informert om.»

Det opplyses derpå at etterkommerne av de tidligere eierne i mars 2015 besluttet å saksøke staten og Tinn kommune:

«Spørsmålet er om en avhending av anlegget og bygningene også innebærer at selve grunnarealet er solgt, selv om bygningene er solgt uten at grunnen fulgte med. Grunneierne mener bygninger og eiendommer hører sammen og at man ikke kan selge et hus uten av man også selger tomte. Det er i hvert fall normalt å gjøre det slik i Norge.»

Det fremgår også at et annet spørsmål i saken er hvorvidt «et underjordisk fjellanlegg er en del av en eiendom», og om etterkommernes syn i denne sammenheng, het det:

«De mener at det å dele opp eiendommen i fjellanlegg og grunneiendom bare er et forsøk på å unngå at de skal få bruke forkjøpsretten sin.»

Om etterkommernes syn ble det også opplyst:

«Etterkommerne og arvingene som nå saksøker staten og Tinn kommune mener det er helt ulogisk at de gamle grunneierne skrev under kontrakten for at de personlig skulle få kjøpe tilbake eiendommen. Det ble gjort for å sikre at fremtidige generasjoner igjen kunne få råderett over hele eiendommen.»

På sidene 6–7 var fire av de omtalte etterkommerne avbildet i tilknytning til en artikkel med tittelen «Hvem eier Gaustatoppen?». I ingressen til denne artikkelen, sto det:

«Dette er en artikkelserie om påstått løgn og bedrag. – Og det er staten som juger, sier grunneierne.»

Etter en kort innledning om bakgrunnen for saken, skrev TA under mellomtittelen «Etikk»:

«Nettsidene til Skifte Eiendom og Forsvarsbygg inneholder ingen etiske retningslinjer. En nærliggende statlig etat som Statens vegvesen, som stadig vekk kjøper land og eiendom fra grunneiere landet rundt, har det. I en egen håndbok står det at ved grunnerverv skal 'rettferdighet og likhet tilstrebes'. Det skal vises 'respekt for enkeltmennesket' og ordene 'ærlighet', 'åpenhet', 'toleranse' og 'god Kommunikasjon' er rettesnorene. Grunnerverv skal også skje på et faglig grunnlag og disposisjoner av taktiske hensyn skal ikke skje. Etterkommerne av dem som ga Forsvaret råderett over Gaustatoppen etter 2. verdenskrig, sier de ikke har opplevd noe av dette. Tvert imot.»

Videre refererer TA til at en navngitt prosjektleder i Forsvarsbygg skal ha uttalt «mer enn en gang at det offentlige burde overta eierskapet». TA skriver:

«[Prosjektlederen] lovet også å gå i dialog med arvingene etter grunneierne som i sin tid hadde avstått grunn da den kalde krigen var på sitt hardeste og Sovjetunionen og NATO-landene hadde som heldagsjobb å spionere på hverandre. Arvingene sier de ikke hørte et pip.»

TA gjengir også innhold fra kontrakten som grunneierne undertegnet i 1955 (en faksimile av kontrakten er også publisert):

«Selgeren forbeholder seg forkjøpsretten til den avståtte eiendom, dersom staten v/Forsvarsdepartementet finner å ville avhende arealet. Hvis tilbakelevering blir aktuelt, skal det leveres tilbake for samme pris som arealet ble solgt for.»

I brødteksten gjentas det at etterkommerne av grunneierne «aldri hørte noe mer fra Skifte Eiendom og Forsvaret», og TA referer til ytterligere en uttalelse fra prosjektlederen:

«[Prosjektlederen] fra Skifte Eiendom uttalte i begynnelsen av 2013 til TA at etterkommerne ikke hadde noen rettigheter i det hele tatt. Skifte Eiendom hadde funnet ut at kontraktene var en personlig rettighet som gikk på navn og siden alle var døde, gjaldt ikke kontraktene lenger. [Prosjektlederen] uttalte også at kontraktene ble inngått lenge før anlegget ble bygget. Det er ikke sant. [Prosjektlederen] sa også at man den gang var avhengig av midler fra NATO og hvis de uteble skulle arealene tilbakeføres. Det er heller ikke sant. [Prosjektlederen] hadde også 'hentet ut alle historiske dokumenter' for å unngå spekulasjoner. Det er tvilsomt.»

Dagen etter, **onsdag 4. november 2015**, fortsatte TA sin omtale av saken. På sidene 4–5, under tittelen «- Nå har vi alle fakta på plass», uttalte etterkommerne seg om saken. I ingressen og innledningen av brødteksten ble imidlertid prosjektlederen i Forsvarsbygg igjen sitert:

«- Vi var usikre da vi startet denne prosessen, men nå har vi gjennomgått alle fakta. Det uttalte prosjektleder i Skifte Eiendom (...) i 2013. Da hadde arvingene etter de fire grunneierne som avsto eiendom på Gaustatoppen til Forsvaret i 1955 fått et brev der det ble slått fast at arvingene ikke hadde noen rettigheter. - Det er ikke rom for tolkninger, sa [prosjektlederen].»

I teksten uttaler en av etterkommerne etter grunneierne:

**«- Jeg trodde at når man inngikk en avtale med staten og deres etater kunne man stole på at man hadde en redelig og ærlig avtalepartner, men slik er det tydeligvis ikke, sier Torkild Bergstuen. Han er etterkommer av Gunnulf Mæland. (...)
- Skifte Eiendom slo fast at forkjøpsretten til eiendommene som ble solgt var personlig og ikke kunne overdras til andre. Mener man det er det jo rett og slett svindel. Gunnulf Mæland var over 80 år da han skrev under kontrakten med Forsvaret i 1955. Den gang var forventet levealder for menn 70 år. Man må jo lure på hva slags etiske retningslinjer Skifte Eiendom og Forsvarsbygg forholder seg til når man påstår noe slikt, sier Bergstuen. Som konkluderer med at det er skremmende at byråkrater i offentlig forvaltning forsøker seg med det han kaller 'svindel og usannheter' for å slippe å forholde seg til inngåtte tinglyste avtaler.»**

En av de andre som har saksøkt staten, uttaler at saksbehandlingen og fremgangsmåtene er «uakseptable», og han hevder også det handler om **«løgner fra Skifte Eiendom og utstrakt lobbyvirksomhet fra Tinn kommune og Telemark fylkeskommune»**. Det fremkommer også at arvingene etter grunneierne **«kan dokumentere at påstandene de er blitt møtt med ikke er sanne»**. Dette omtales blant annet i artikkelen «- 'Fakta' er slett ikke fakta», som ble publisert samme dag på sidene 6–7. I denne artikkelen, under mellomtittelen **«Vedtatt lenge før»**, uttaler en av etterkommerne:

«- 10. januar 2013 fikk nåværende grunneiere et brev der det sto at våre tinglyste rettigheter ikke var gyldige. Vi begynte å undersøke og forventet å finne dokumentasjon på det. I stedet fant vi det motsatte. Vi har blant annet fått klarhet i at argumentasjonen fra Skifte Eiendom om hvorfor disse gjenkjøpsrettighetene ble gitt, er basert på grove faktafeil. Dokumenter fra Forsvaret og NATO, tidligere topphemmelige dokumenter - som Forsvaret MÅ ha visst om - viser at utbyggingen av Gaustatoppen ble vedtatt lenge FØR grunneierne ble kontaktet. Stikk i strid om hva som er påstått. Med bakgrunn i at Forsvarsdepartementet har vært de eneste som har hatt tilgang til denne informasjonen hevder vi at dette er et forsøk på bedrageri og forledelse til formuestap for oss grunneiere, sier Lunden.»

Det fremkommer også at det har vært vanskelig for etterkommerne å få innsyn i relevante dokumenter. TA opplyser også å ha gjennomgått sakspapirene som er innhentet, og skriver:

«Tusenvis av sider med papirer er ikke mulig å få frem i en avis-sak, men TA kan fastslå følgende: Påstanden om at det på kjøpstidspunktet i 1955 ikke var endelig bestemt om Gaustaanlegget skulle bygges eller ikke er feil. Den formelle beslutningen om å bygge kommunikasjonsanlegget i fjellet på Gaustatoppen ble

tatt 30. november 1954. Flere dokumenter fra den tiden forteller om radiolinker og godkjente planer om Gaustatoppen i et Paris-møte i 1953.»

Også torsdag 5. november 2015 omtalte TA saken over fire sider i papiravisen. Under tittelen «- Vedtaket bygger på løgn», fulgte TA opp opplysningen om at byggingen av Gaustaanlegget var vedtatt før grunneierne skrev under på kontrakten i 1955. TA viser til at opplysningen ikke bare fremkommer i dokumentene redaksjonen har fått tilgang på, men også blant annet i en bok om Gaustatoppen, samt på oppslag i dagens Gaustabanen-anlegg. Her fremgår det dessuten at byggingen påbegynte i 1954. En av etterkommerne uttaler:

«- Det faktum at byggearbeidene var påbegynt lenge før grunnervervelsene var formalisert og skjøter signert i 1955, viser med all tydelighet at grunneierne i tillegg MÅTTE gi fra seg eiendommene. De ble trolig fortalt at de ikke hadde noe valg.»

Videre står det:

«Lunden mener det er overveiende sannsynlig at man av diskresjonshensyn ønsket å unngå ekspropriasjon eller oreigning av de aktuelle eiendommene for å skape minst mulig blest om planene. Arvingene mener derfor at Skifte Eiendom sin påstand om at det på kjøpstidspunktet ikke var endelig bestemt at anlegget skulle bygges, bygger på 'grove usannheter'. »

«Skifte Eiendom har også sagt de har 'hentet ut alt av historiske dokumenter i denne saken'. Det finner Lunden hardt å tro på.»

Helt til slutt i artikkelen, under mellomtittelen «TA presiserer», skrev avisen:

«Tirsdag skrev TA at de 815 dekarene det kjempes om rundt Gaustatoppen eies av grunneierne. Det korrekte er selvfølgelig at det er staten som eier dette arealet i dag. Forsvarsbygg har også meldt inn at de har lagt ut etiske retningslinjer på sine nettsider. TA skrev at Skifte Eiendom og Forsvarsbygg ikke hadde det.»

På sidene 6-7 torsdag 5. november 2015 skrev TA for øvrig om «Lobbyvirksomheten» som skal ha pågått i den omtalte saken. I brødteksten het det blant annet:

«Tinns rådmann, Rune Lørdøen, har fra desember 2012 jobbet i kulissene for at andre enn grunneierne skulle sitte igjen som eier av toppen av Gaustatoppen. Selv om han i 2009 jobbet for det motsatte når det gjaldt naturreservater på statsgrunn i Tinn kommune. Da ble det arbeidet for at statens eiendommer ble tilbakeført til lokale eierinteresser. Dokumenter TA har gjennomgått viser at Tinn kommune begynte sin lobbyvirksomhet mot Forsvarsbygg og Miljødirektoratet/DN - for å overta eierskapet - lenge før Skifte Eiendom tok stilling til den juridiske tvisten med grunneierne. Først handlet det om fjellanlegget, deretter om selve eiendommene rundt. Tinn kommune og Telemark fylkeskommune anser tvisten mellom Forsvarsbygg og grunneierne som uvedkommende for deres del, men i et brev til Direktoratet for naturforvaltning (DN) i 2012 skrev daværende ordfører Steinar Bergsland at Gaustatoppen var en eiendom som burde forbli i offentlig eie som nasjonalt friluftsområde og kulturminne. - Staten bør ta ansvaret for denne eiendommen, opplyste han. Telemark fylkeskommune signaliserte det samme.»

TA gjengir også hva etterkommerne av grunneierne mener i denne sammenheng:

«Grunneierne mener det har pågått et taktisk spill og disposisjoner som ifølge sentrale etiske retningslinjer ikke skal for[e]gå. (...) - Det er trist å se hvordan fylkesordføreren talte med to tunger etter at Tinn kommune og Telemark fylkeskommune hadde gjennomført en vellykket lobbyvirksomhet mot Miljødirektoratet for å få de til å overta arealene. Taktikken var å hindre oss grunneiere fra å bruke forkjøpsretten vår ved å hevde at staten bare overførte eiendommene til et annet statlig organ, sier grunneier Svein Harald Lunden.»

Fredag 6. november 2015 ble saken omtalt under tittelen «- Fraskriv dere eiendom». Her siterte TA blant annet en felles uttalelse etterkommerne hadde gitt avisa:

«- Det er tydelig at Tinn kommune, Telemark fylkeskommune og Forsvarsbygg/Skifte Eiendom har hatt som mål å hindre oss grunneiere i å benytte oss av vår klare forkjøpsrett. Fokuset har ikke vært på hva som er rett, men snarere hvordan de kan unngå å forholde seg til oss grunneiere med en kombinasjon av lobbyvirksomhet, taktikk og politikk. Vi er smertelig klar over at vi har lite å stille opp med mot den mektige staten. De har makten, ressursene og kompetansen. Vi mener saksbehandlingen vi har blitt utsatt for er forkastelig. Det er en haug med statlige og kommunale organer som har arbeidet for at vi ikke skal få benytte oss av vår soleklare og tinglyste forkjøpsrett. Vi har plukket fra hverandre Skifte Eiendom sin argumentasjon og vist at deres konklusjoner er basert på grove faktafeil. Det må bety noe i Norge i 2015, sier grunneierne i en felles uttalelse til TA.»

Videre under mellomtittelen «Kom som et sjokk», blir det også opplyst:

«Driften av Gaustabanen har også spilt en rolle i denne saken.»

Og TA siterer:

«- Vi har så langt betalt en svært høy pris, både økonomisk og i form av energi for å avsløre den uretten som det offentlige har forsøkt å begå mot grunneiere i denne saken. Det kom som et sjokk på oss da vi først innså at vi ble forsøkt lurte. I alvorlighetsgrad mener vi at dette kan sammenlignes med korrupsjon. Staten og det offentlige stiller knallharde krav til bedrifter og privatpersoner om redelighet, [sier] Svein Harald Lunden.»

Samme Lunden uttaler også under mellomtittelen «- Konsekvenser»:

«- Den minste mistanke om uregelmessigheter kan medføre lange runder i rettsapparatet. Private bedrifter kan risikere å måtte bruke titalls millioner på å forsvare seg selv om de er uskyldige. Hvorfor er det da slik at Staten og personer i offentlig forvaltning tilsynelatende kan gjøre hva de vil uten at det får konsekvenser, spør Svein Harald Lunden på vegne av alle grunneiere.»

Artikkelserien «Kampen om Gaustatoppen» i TA ble avsluttet **lørdag 7. november 2015** med tre artikler, på sidene 10-13.

Under tittelen «Innrømmer ingenting» og undertittelen «Forsvarsbygg står på sitt og vil redegjøre i tingretten», ble innhold fra Regjeringsadvokatens prosesskriv, knyttet til rettssaken i Oslo tingrett berammet til januar 2016, gjengitt. TA skrev blant annet:

«Når det gjelder punktet om forkjøpsrett, skriver Regjeringsadvokaten i sitt prosesskriv at 'staten vil prinsipalt anføre at den forkjøpsrett som ble avtalt i 1955 mest naturlig må forstås som en personlig rett for daværende eiere, og ikke som noe som skulle påligge eiendommene som sådanne til evig tid'.»

TA refererer og skriver også:

«Sejersted [Regjeringsadvokaten] er også innom et annet sentralt punkt i sitt prosesskriv. Han skriver: • Staten ervervet eiendommene av daværende eiere *til planlagt etablering* av et forsvarsanlegg. • At indeksregulering og markedsprisjustering ikke er tatt med, kan tolkes som at *partene har vært usikre på om anlegget ville bli etablert som planlagt* og at man tok høyde for en mulig tilbakelevering til selgerne innen kort tid. *TA sine artikler har vist at det trodde i hvert fall ikke Forsvarsdepartementet. I mai 1954 - nesten halvannet år før kontraktene ble skrevet - befant entreprenør Furuholmen seg over 100 meter inne i fjellet. Hvor han var 18 måneder senere vites ikke, men antakelig et godt stykke lenger.*»

Under mellomtittelen «Skifte svarer ikke selv» het det:

«Skifte Eiendom er det forretningsområdet i Forsvarsbygg som leverer alle tjenester knyttet til avhending av eiendommer. (...) De har overlatt til Forsvarsbygg å svare på kritikken. I likhet med Tinn kommune så svarer ikke Skifte Eiendom/ Forsvarsbygg på faktaspørsmålene og beskyldningene fra grunneierne som denne artikkelserien har tatt opp. Det er pressesjef i Forsvarsbygg, Arve Rosland som har ført tilsvaret i pennen. - Forsvarsbygg og Tinn kommune ble stevnet for retten i april. Stevningen kom fra etterkommere av tidligere eiere av det som i dag er statens eiendom på Gaustatoppen. Etterkommerne mener at Forsvarsbyggs salg av Gaustabaneanlegget til Tinn kommune utløser tilbakekjøpsrett for grunneiendommen som ble solgt til staten i 1955. Forsvarsbygg vil presisere at det kun er selve fjellanlegget som er solgt til Tinn kommune. Grunneiendommen som dekker toppen av fjellet eies fortsatt av staten og har aldri ligget i markedet for salg. Imidlertid er det tinglyst en rettighet for Tinn kommune på statens eiendom i forbindelse med salget av fjellanlegget. Denne gir Tinn kommune rett til å ha fjellanlegget liggende på statens grunn. Fjellanlegget, med unntak av portal og mindre overflatebygg, ligger som kjent dypt inn i fjellet, og avtalen fra 1950-tallet om kjøp av grunneiendommen inneholder ingen forkjøpsrett til bygg og anlegg, skriver Rosland. (...)»

«Videre mener Forsvarsbygg at 'stevningen reiser blant annet spørsmålet om en tinglyst rett til å ha fjellanlegget med dets tilhørende bygg liggende på statens grunn utløser en eventuell forkjøpsrett for hele statens grunneiendom. Staten mener nei. Dette vil vi redegjøre for i retten. Som nevnt har grunneiendommen aldri ligget i markedet for salg. Forsvarsbygg har imidlertid sendt eiendommen ut på såkalt 'offentlig avklaring'. Hensikten med offentlig avklaring i staten er å kartlegge andre statlige instansers interesse for å ta over forvaltningsansvaret.»

I artikkelen med tittelen «- Røvet gull skinner like fint som eiet», som fulgte på neste side i avisen, var det etterkommerne som igjen fikk uttale seg. I ingressen sto det:

«- Dette er en prinsippsak om uredelighet i offentlig forvaltning, sier Svein Harald Lunden.»

Videre uttalte Lunden:

«- Denne saken handler etter hvert om mye mer enn eierskapet til et lite areal på Gaustatoppen. For oss grunneiere handler det etter tre års kamp om etikk, taktikk og misbruk av makt i offentlig forvaltning. Røvet gull skinner tydeligvis like godt som eiet, sier han.»

Bakgrunnen for saken ble også kort referert, før det under mellomtittelen «Nullstillet» blant annet ble anført:

«Den offisielle versjonen er at området må sikres for allmennheten, men Miljødirektoratet har hele tiden vært klar på at området allerede er sikret gjennom friluftsløven og allemannsretten. - Vi grunneiere er derfor av den oppfatning at våre rettigheter ikke bare kan nullstilles ved hjelp av politiske vedtak og lobbyvirksomhet. Vi anser dette som økonomisk kriminalitet og kommer til å forfølge dette videre uavhengig av rettssaken.»

På side 13 skrev TA at «Advokatene tar over» og «Prosesskriv avviser alle krav fra grunneiere». Her ble det referert til hva som sto i prosesskrivet til Tinn kommune:

«Prosesskrivet avviser igjen at grunneierne har noe forkjøpsrett til fjellanlegget. Kommunen er videre ikke enig i at de anførte bestemmelsene (fra motparten) i tinglysningsloven og avhendingsloven kommer til anvendelse i denne saken. - Anlegget utgjør en funksjonell enhet som er klart avgrenset fra grunneiendommene. På denne bakgrunn anføres det fra kommunens side at det er anledning til å overdra fjellanlegget uten at grunnen følger med. Tinn kommunes påstandsgrunnlag er derfor at saksøkerne ikke har rett til å benytte forkjøpsrett til å kjøpe det anlegget kommunen har ervervet. (...) Dermed har grunneierne havnet i en s[k]vis hvis Oslo tingrett hører på Tinn kommune. Forkjøpsretten fra 1955 gjaldt som kjent aldri fjellanlegget, bare grunnen.»

Helt til slutt i brødteksten, etter et «PS:», ble det opplyst:

«Nå som saken blir juridisk advokatmat blant dommere og jurister i Oslo tingrett, minner etterkommerne etter de fire som solgte sine eiendommer til staten om at ingen av de fire hadde noe som helt juridisk hjelp ved sin side før de satte sine navnetrekk på de etter hvert så berømte kontraktene med Forsvarsdepartementet for 60 år siden.»

Denne siste artikkelen var illustrert med faksimiler av publiseringer fra de foregående dagene. Disse tidligere artiklene var for øvrig i hovedsak illustrert med store bilder av etterkommerne etter grunneierne som avsto eiendom i 1955 til staten.

For øvrig ble artikkelserien også publisert på TAs nettsider.

KLAGEN:

Klager er Forsvarsbygg, som mener TA ikke har utført en tilstrekkelig kildekritikk og kontroll av opplysningene, samt at det er rettet sterke beskyldninger mot Forsvarsbygg som skulle vært imøtegått.

Klager anfører: «I stort baserer Telemarksavisas artikkelserie seg på etterkommernes synspunkter. (...) I klartekst beskyldes Forsvarsbygg for blant annet lobbyvirksomhet, korrupsjon, løgn og svindel. Dette er grove påstander. Enda grovere er det at en navngitt offentlig tjenestemann (...) beskyldes for å være uhederlig og fare med usannheter. Ingen av disse påstandene blir dokumentert eller kritisk behandlet, og skaper dermed uberettiget mistanke. Forsvarsbygg ser svært alvorlig på at udokumenterte påstander om kriminalitet trykkes og gjentas. Det foreligger ingen anmeldelse av påstått korrupsjon, ei heller noe grunnlag for påstanden.»

Klager opplyser at Forsvarsbygg kun ble gitt anledning til «en kommenter på generell basis i forkant av at artikkelserien ble publisert», og at denne kommentaren først ble publisert i en artikkel siste dag i artikkelserien. Klager skriver: «I løpet av den tiden har et ubalansert bilde av saken blitt skapt.»

Slik klager ser det, har TA også fremstilt det som «om Forsvarsbygg Skifte eiendom ikke ønsker å svare». Klager forklarer i denne sammenheng at Skifte eiendom er en del av Forsvarsbygg, og påpeker: «At Forsvarsbygg har samlet sin pressekontakt i én avdeling er ikke et uttrykk for at ansatte i enheten Skifte eiendom forsøker å unndra seg å svare – slik det fremstilles i Telemarksavisa.»

Etter klagers mening bryter TAs artikkelserie med følgende fire punkter i Vær Varsom-plakaten (VVp): 3.2 (kildekritikk og kontroll av opplysninger), 4.7 (identifisering/bruk av navn), 4.14 (samtidig imøtegåelse) og 4.15 (tilsvarsrett).

(Merk for øvrig at klagen inneholder samtykke fra den navngitte prosjektlederen.)

TILSVARSRUNDEN:

Telemarksavisa (TA) anfører at det var kontakt med klager i forkant av publiseringen: «Påstandene fra grunneiere og saksdokumentene ble oversendt Forsvarsbygg lenge før saken ble omtalt i TA. Det var samlet på om lag 125 sider. I følge grunneierne kom det ikke noe svar.»

Slik TA ser det, var Forsvarsbygg «detaljert orientert om at saken bygget på de dokumentene som tidligere var oversendt». TA skriver også: «Man fikk full anledning til å svare på de ulike sidene av dette. Det gjaldt både [prosjektlederen] og hans sjef (...) i Skifte Eiendom.»

Avisa gjengir også hva som sto i redaksjonens henvendelse til Forsvarsbygg: «Grunneierne bruker harde ord som løgn, bedrag, usannheter, korrupsjon og økonomisk kriminalitet om det de har opplevd, basert på det de har funnet. Alt dette står i dokumentasjonen dere har fått tilsendt av grunneierne tidligere. De mener saksbehandlingen og vedtakene er basert på falske og usanne premisser/fakta – altså at det faglige grunnlaget for vedtaket om ingen rettigheter når det gjelder forkjøpsrett ikke er korrekt. Grunneierne mener altså de er blitt lurt. Ord som uredelighet i offentlig forvaltning blir også nevnt. Dere kjenner

sakskomplekset og har fått tilsendt dokumentasjonen fra grunneierne. TA ønsker skriftlig tilsvare på dette innen fredag førstkommende klokken 12.00». (*Det fremgår imidlertid ikke av tilsvaret når denne henvendelsen ble sendt, sekr.anm.*)

TA opplyser at det var pressesjefen i Forsvarsbygg som svarte, og at dette svaret altså ble publisert. TA anfører: «Både [prosjektlederen] og [hans sjef] fikk muligheten til å svare på vegne av Skifte Eiendom, og de fikk alle påstandene servert i denne e-posten, men valgte å svare slik Rosland skrev. At de mener ingen av disse påstandene er dokumentert eller gjennomgått kritisk baserer seg på antakelser som ikke medfører riktighet. Men at det er uenighet i vurderingene av dokumentasjonens gyldighet er på det rene. Det framkommer da også klart i reportasjene.»

Videre opplyser TA at Forsvarsbygg skal ha bedt om at navnet på saksbehandleren ikke ble benyttet, noe avisa skal ha akseptert «da henstillingen kom».

For øvrig begrunner TA artikkelserien med henvisning til Vær varsom-plakatens punkt 1.5: «Det er pressens oppgave å beskytte enkeltmennesker og grupper mot overgrep eller forsømmelser fra offentlige myndigheter og institusjoner, private foretak eller andre.»

Klageren bekrefter «at Forsvarsbygg ba Telemarksavisa om å ikke bruke navnet på vår saksbehandler, noe de aksepterte». Klager presiserer imidlertid «at saksbehandleren på dette tidspunktet allerede var navngitt i to oppslag».

Hva gjelder spørsmålet om en reell samtidig imøtegåelse ble gitt eller ei, skriver klager: «Forsvarsbygg ble bedt om å gi en generell uttalelse basert på 125 sider med diverse dokumentasjon fra arvingene av de tidligere grunneierne. På dette grunnlaget hadde vi ingen forutsetninger for å gi et relevant tilsvare, da vi ikke var kjent med hvilke påstander Telemarksavisa ville fokusere på, eller i hvilken sammenheng de ville bli presentert.»

Videre anfører klager: «Det fremstår videre som urimelig at saken blir ensidig fremstilt over flere dager før Forsvarsbygg gis anledning til å svare for seg. I denne artikkelserien mener vi at Telemarksavisa burde vært særlig nøye med tilsvareretten da det fremsettes påstander om løgn, korrupsjon og bedrageri rettet mot offentlige tjenestemenn.»

For øvrig bekrefter klager «at partene er uenige om fakta i denne saken», og tilføyer: «Det er derfor den har endt i retten, og det er her bevisene skal vurderes. Inntil en dom foreligger, bør Telemarksavisa være kritisk til påstander fra begge parter i saken.»

Telemarksavisa har ikke hatt ytterligere kommentarer.